

BROEDVOGELS VAN HET BEEKBERGERWOUD IN 2007

Gerrit de Jong en Gerrian Tacoma

Sinds 1993 voert onze vogelwerkgroep een broedvogelinventarisatie uit in een deel van het voormalige Beekbergerwoud (Het Woud). Dit gedeelte ligt in een hoek ten westen van de A50 en ten noorden van de Woudweg. In de loop van de inventarisatieperiode is het gebied geleidelijk iets ruiger geworden, maar echt grote veranderingen kwamen pas in 2006 toen Natuurmonumenten startte met de herinrichting van het gebied.

Natuurontwikkeling

In het najaar van 2006 is het Beekbergerwoud rigoureus veranderd. In de oude situatie bestond het gebied uit een aantal rechthoekige weilanden afgewisseld door houtwallen. Door het graven van poelen, het gedeeltelijk verwijderen van houtwallen en het aanleggen van een aantal horsten is een heel ander beeld ontstaan.

Dit betekende voor de tellers dat er een nieuwe route gezocht moesten worden voor tijdens de telrondes. Daarom hebben we Wilco Zwaneveld van Natuurmonumenten gevraagd ons vóór het broedseizoen een keer rond te leiden. Tijdens een excursie van enkele uren hebben we heel veel informatie gekregen over de inrichtingsplannen van Natuurmonumenten.

excursie Het Woud, februari 2007

In de twee het dichtst bij de A50 gelegen weilanden zijn een paar grote poelen gegraven, waardoor de weilanden nog moeilijker begaanbaar zijn geworden dan ze al waren. Langs de randen van het gebied is een soort dijk opgeworpen waarover gelopen kan worden, maar betreden van de weilanden is door de grote drassigheid erg moeilijk. Natuurmonumenten wil dit gedeelte vrij van wandelaars houden en legt hier dan ook geen paden aan.

Langs de Woudweg is tegenover de Woudhof een parkeerplaats gemaakt. Hier begint het wandelpad dat door het westelijke gedeelte van het Beekbergerwoud loopt. Dit is voor een deel een vlonderpad, omdat grote stukken van het gebied te nat zijn om doorheen te lopen. Het wandelpad kruist de houtwal die in de oude situatie de westelijke grens van ons inventarisatiegebied was en loopt een heel stuk door een weiland dat nieuw bij het gebied getrokken is. Hier is het wat droger dan in de rest van het terrein.

Doordat het gebied iets groter geworden is en sommige gedeeltes door de grote drassigheid minder goed te bereiken zijn dan vroeger, zijn de resultaten niet volledig vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. In feite is er in 2007 sprake van een nieuwe start.

Werkwijze BMP

Er werd dit jaar geteld door Aagje van der Wulp, Berend Stam, Mariet Corstiaensen, Paul Schyns, Harm Schoten, Gerrit de Jong en Gerrian Tacoma. In tabel 1 staat een overzicht van de bezoekdata en -tijden.

Tabel 1 Bezoekdata en -tijden

datum	tijd (aantal minuten)
25 maart	7.00 – 10.00 (180)
8 april	6.30 – 9.45 (195)
22 april	6.00 – 9.40 (220)
6 mei	5.30 – 8.30 (180)
20 mei	5.00 – 8.00 (180)
2 juni	4.45 – 7.45 (180)
17 juni	4.55 – 8.10 (195)
1 juli	4.50 – 8.45 (235)

Het gebied is geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkartering. Hierbij werd door twee tot drie mensen een ronde gelopen door het gebied. De territoriumindicerende waarnemingen van alle vogelsoorten werden genoteerd op een veldkaart schaal 1:4000. Territoriumindicerende waarnemingen verschillen per vogelsoort. In de meeste gevallen betreft het zingende of baltende mannetjes, paartjes, vogels met voer of nestmateriaal, nestvondsten en jonge vogels.

De tellingen vinden bij voorkeur plaats op zondag, omdat dat de geluidsoverlast van de A50 het kleinst is. Alleen de zesde telling is dit jaar op zaterdag uitgevoerd, in verband met een excursie die de vogelwerkgroep gepland had op 3 juni.

Bij ieder bezoek is de looproute op een ander punt gestart om niet steeds op ongeveer hetzelfde tijdstip op dezelfde plaats te zijn. Alle waarnemingen zijn overgezet op aparte kaarten, voor iedere soort één. Daarna vond de interpretatie plaats met behulp van de BMP-handleiding van SOVON (Van Dijk, 2004).

Resultaten

De weersomstandigheden waren tijdens alle telrondes vrij gunstig, al ondervonden de tellers wel een paar keer wat hinder van grondmist. Op één buitje op 1 juli na bleef het tijdens alle tellingen droog. De temperatuur varieerde van 0°C bij de start van de tweede en derde telronde tot 20°C aan het eind van de laatste telronde.

In tabel 2 staat een overzicht van alle soorten die in de jaren 1993 tot en met 2007 zijn geteld als broedvogel.

In een gebied dat zo grondig op de schop gaat mag je de eerste jaren na de ingreep pioniervogels verwachten. De aanwezigheid van twee paartjes kleine plevier was dan ook weinig verrassend, maar wel leuk. Andere pioniers waren Kievit, scholekster en witte kwikstaart.

De meest opvallende verandering ten opzichte van 2006 is de toename van het aantal watervogels. In 2006 broedde er voor het eerste sinds lange tijd één paartje wilde eend. In 2007 werden maar liefst 24 watervogels geteld, verdeeld over zes soorten waarvan vier nieuwkomers. Nieuwe watervogels waren: dodaars, grauwe gans, mandarijneend en meerkoet.

Er werden minder struweelvogels waargenomen en deze achteruitgang zat vooral in het aantal winterkoningen. De winterkoning is een soort die in vrij grote dichtheden in de houtwallen zit. Het is goed mogelijk dat er winterkoningen gemist zijn, doordat het op veel plaatsen niet meer mogelijk was helemaal langs de houtwallen te lopen.

Een aantal soorten vogels is wel waargenomen, maar niet in tabel 2 opgenomen. Voor een deel waren dit soorten waarvan het duidelijk was dat ze op trek waren, zoals oeverloper, watersnip, groenpootruiter, witgat en koperwiek. Witgatjes werden vroeger incidenteel waargenomen in het gebied, maar nu waren er het hele voorjaar meerdere exemplaren aanwezig.

Van een aantal andere soorten is op grond van de waarnemingen niet te concluderen of het om zwervers ging of dat ze een territorium hadden. Soorten waarvoor dit geldt zijn: waterhoen, tureluur, graspieper, gele kwikstaart, grote gele kwikstaart, ijsvogel, kuifeend,

ringmus, goudvink en appelvink. Wellicht zijn er in 2008 voldoende waarnemingen van deze soorten om ze wel aan de lijst van broedvogels te kunnen toevoegen.

Verder werden net buiten het gebied een paar keer raven gezien en waren er eind augustus een keer twee boomvalken op libellen aan het jagen.

Conclusie

Het Beekbergerwoud heeft zich in het eerste jaar na de herinrichting ontwikkeld tot een gebied dat heel interessant is voor diverse soorten vogels. Omdat het gebied nog volop in ontwikkeling is, valt te verwachten dat er in 2008 opnieuw interessante verschuivingen optreden in de broedvogelpopulatie.

Gebruikte literatuur

Dijk, A.J. van, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON vogelonderzoek Nederland/CBS NatuurCompendium 2003. CD-rom. Centraal Bureau voor de Statistiek/Milieu- en Natuurplanbureau/Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek
Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels, 2004. Vogelbescherming Nederland, Tirion Natuur en Sovon, ISBN 90 5210 598 7

nijlganzen in het Beekbergerwoud, april 2007

Tabel 2 Overzicht van alle waargenomen broedvogels in BMP Het Woud van 1993 t/m 2007

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001 *	2002	2003	2004	2005	2006	2007
dodaars	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
grauwe gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
mandarijneend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
wilde eend	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11
havik	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
buizerd	1	-	-	-	1	3	1	2	-	1	1	1	1	1	1
torenvalk	-	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
boomvalk	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-
fazant	3	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kwartelkoning	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
waterhoen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
meerkoet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
scholekster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
holenduif	1	-	-	1	5	1	-	1	1	1	2	-	1	2	2
houtduif	28	19	18	17	21	14	10	12	5	12	5	4	8	8	10
Turkse tortel	1	1	1	1	2	1	3	2	-	1	1	1	3	-	4
zomertortel	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
koekoek	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
steenuil	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
groene specht	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
grote bonte specht	2	3	4	1	3	-	1	-	-	3	3	1	2	2	2
kleine bonte specht	2	-	-	-	1	-	2	1	-	-	1	2	1	2	1
boompieper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
witte kwikstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
winterkoning	40	47	48	34	31	30	33	35	38	44	43	43	49	52	40
heggenmus	7	15	8	8	15	5	6	10	6	13	11	16	15	15	19
roodborst	4	3	7	4	2	6	8	9	8	6	8	8	10	4	9
nachtegaal	3	3	4	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
gekraagde roodstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
roodborsttapuit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
merel	19	26	20	29	16	21	20	27	15	35	21	14	18	13	18
zanglijster	-	1	6	1	3	3	4	7	4	7	12	11	14	8	8
grote lijster	2	1	2	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1
sprinkhaanzanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
bosrietzanger	3	3	2	1	2	3	2	5	-	-	2	1	3	6	-
kleine karekiet	-	-	1	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
spotvogel	4	3	3	1	3	1	2	1	1	-	2	4	3	5	3
braamsluiper	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	1
grasmus	3	6	3	7	7	7	7	9	6	9	10	11	7	14	12
tuinfluit	9	6	4	16	25	15	11	13	16	11	12	16	14	19	18
zwartkop	17	20	20	14	16	20	29	27	18	25	22	28	31	29	26
tijftjaf	26	21	27	24	31	47	34	27	28	37	32	38	31	28	44
fitis	-	-	-	3	3	1	-	1	2	2	1	1	-	6	6
goudhaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
bonte vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
staartmees	1	1	2	4	1	2	3	2	1	5	5	4	3	3	1
glanskop	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	3	4	-
matkop	2	1	2	4	1	2	2	3	2	3	4	3	2	4	3
kuifmees	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
pimpelmees	7	7	4	6	9	5	10	6	1	10	10	6	13	8	12
koolmees	18	17	13	19	25	27	16	17	6	30	20	17	19	22	18
boomklever	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	1
boomkruiper	3	6	8	6	11	8	6	7	4	9	6	7	8	8	10
gaai	2	2	2	3	4	1	4	2	1	6	5	4	3	2	1
ekster	6	8	3	5	3	2	1	2	-	4	2	1	3	1	1
kauw	9	2	4	10	9	14	10	17	n.g.	12	19	2	2	3	2
zwarte kraai	4	5	6	6	9	4	7	4	-	7	8	5	8	1	5
spreeuw	8	4	12	6	14	16	14	14	n.g.	14	10	14	29	20	8
huismus	n.g.	n.g.	3	5	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
ringmus	5	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-
vink	7	3	8	9	8	5	7	5	10	10	11	8	15	14	20
groenling	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	-
appelvink	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
rietgors	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
aantal soorten	34	35	36	34	40	32	32	30	23	32	36	34	33	37	44
aantal broedparen	251	246	254	254	297	272	258	271	176	324	297	279	324	315	344

n.g. = niet geteld

* = MKZ-crisis